

MÖNSTERÅS
KOMMUN

Riktlinjer för arbetet med familjehemsvård

Familjehemsvård, HVB och stödboende för unga

Fastställd av socialnämnden 16 juni 2021

Reviderad 2021-11-17, 2022-09-19

Innehållsförteckning

A	Inledning.....	4
	Syfte och innehåll.....	4
	Mål	4
	Målgrupp.....	4
	Organisering.....	4
	Grundläggande principer, barnets bästa och barnrättsperspektiv.....	5
	BBIC.....	5
	Evidensbaserad praktik.....	6
	Beslutsnivåer/ delegationsordning.....	6
B	Lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd.....	6
	Socialtjänstlagen (SoL)	6
	Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)	6
	Sekretess och sekretessbrytande bestämmelser.....	7
	Sekretess i förhållande till vårdnadshavare respektive förälder	7
C	Samverkan och överenskommelser	8
	Intern samverkan inom socialförvaltningen	8
	Samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen.....	8
	Länsgemensam överenskommelse barn och ungas hälsa	9
	SIP – samordnad individuell plan	9
	Försäkring vid vård utanför hemmet	9
D	Placeringsformer	9
	Tillfällig samt stadigvarande vård och fostran	10
	Placering i nätverket	10
	Placering av syskon	10
	Jourhem	10
	Familjehem.....	10
	Konsulentstött familjehemsvård	11
	HVB.....	11
	Stödboende.....	11
	Privatplacering	12
E	Rekrytering, utredning och utbildning av familjehem	12
	Tillgång till familjehem, stödboenden och HVB-hem	12
	Rekrytera familjehem.....	12
	BRA-fam	13
	Utreda familjehem	13

	Godkänna familjehem, matchning.....	14
	Utbildning och handledning till familjehem.....	14
F	Ekonomiska riktlinjer för familjehemsvården.....	15
	Arvode- och omkostnadsersättning.....	15
	Särskilt om avtal med familjehem vid beslut om tillfällig placering	16
	Reducering av ersättning	16
	Basutrustning i samband med placering.....	16
	Extra utrustning och omkostnader i samband med placering.....	16
	Förälders ersättningskyldighet vid placering.....	17
G	Inför placering	18
	Beslutsunderlag och placeringsbeslut.....	18
	Vårdplan, uppdrag och genomförandeplan.....	18
	Anmälan till IVO när fler än tre barn är placerade i samma familjehem	19
	Beslut om behov av hälsoundersökning och munhälsoundersökning	19
	Information och stöd till föräldrar inför placering.....	20
	Ändrad utbetalning av barnbidrag och underhållsstöd	20
H	Vårdens genomförande	21
	Socialnämndens ansvar att noga följa vården	21
	Umgängesfrågor.....	22
	Umgängesreglering vid LVU	23
	Drogtest av vårdnadshavare eller förälder inför umgänge vid vård med stöd av 2 § LVU... ..	23
	Omplacering.....	23
	Utreseförbud och tillfälligt utreseförbud, LVU	24
	Vårdnadshavarens ställning vid SoL- respektive LVU-vård	24
	Att trygga barns ekonomiska medel vid placering.....	25
	Övervägande av vården enligt SoL och 2 § LVU.....	25
	Omprovning av vården, 3 § LVU	26
	Överväga vårdnadsöverflytt.....	26
	Adoption vid familjehemsplacering	27
	Överflyttning av placeringsärende till annan kommun	27
I	Vårdens upphörande	27
	Begäran om att vården ska upphöra.....	27
	Beslut om vårdens upphörande och vård efter 18 år, SoL	28
	Beslut om vårdens upphörande, LVU	28
	Drogtest av vårdnadshavare inför provning om vård enligt 2 § LVU ska upphöra.....	28
	Flyttningsförbud och tillfälligt flyttningsförbud, LVU.....	29

Uppföljning när placering upphör.....	30
J Kvalitets- och utvecklingsarbete	30
Egenkontroll och brukarmedverkan	30
Avvikelser och Lex Sarah	30
Revidering av riktlinjen	31

A Inledning

Syfte och innehåll

Utifrån lagstiftning, socialstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och kunskapsstöd ska dessa riktlinjer ses som ett komplement och ge vägledning för socialnämndens arbete med placerade barn och unga i familjehem, hem för vård eller boende (i fortsättningen omnämnt som HVB) och stödboende samt arbete med utredning, rekrytering och utbildning av familjehem.

Riktlinjerna innehåller även ekonomiska riktlinjer gällande familjehemsvården.

Riktlinjernas syfte är att säkerställa rättssäkerheten i verksamheten och de ska bidra till att vården av barn och unga är trygg, säker, effektiv, kunskapsbaserad och svarar mot den placerades specifika behov av stöd och hjälp. Rutiner och flöden för handläggning och dokumentation rörande familjehemsvård och familjehem återfinns i nämndens kvalitetsledningssystem.

Mål

All vård utanför hemmet ska följa BBIC:s struktur för genomförande och uppföljning av vården.

Barnets bästa ska alltid beaktas och det ska framgå av dokumentationen hur barnets röst har kommit till uttryck.

Familjehem och utförare av vård i andra boendeformer som tar emot ett barn ska ha god kunskap och goda förutsättningar att utöva vård av barn och unga.

I Mönsterås kommun ska det finnas en variation av utredda och utbildade familjehem som möter kommunens placeringsbehov.

Barn och unga ska få ta del av god vård som bygger på bästa tillgängliga kunskap genom en evidensbaserad praktik.

Barn som vårdas utanför hemmet ska ha samma livschanser och möjligheter som andra barn.

Målet med placeringar av barn och unga ska generellt sett vara att barn ska återförenas med sina föräldrar. Barnets eller den unges behov av kontakt med sina föräldrar före, under och efter en placering är av särskild vikt för att barnet. Under en pågående placering ska arbetet med att stödja en positiv förändring i hemmiljön och hemmaplanslösningar prioriteras.

Målgrupp

Riktlinjerna omfattar socialtjänstens arbete med barn och unga 0-21år, som behöver vård utanför det egna hemmet med stöd av beslut om vård enligt SoL eller LVU.

Organisering

Ärenden som rör barn och unga 0–21 år handläggs av socialsekreterare inom Individ- och familjeomsorgens (i fortsättningen IFO) Barn- och ungdomsenhet. Arbetet leds av enhetschef.

Unga i åldrarna 18–21 år handläggs av socialsekreterare vid vuxenheten om de inte tidigare varit aktuella hos socialtjänsten i Mönsterås, förutsatt att det bedöms som mest lämpligt för den enskilde. För vidare information om ärendefördelning se separat rutin i nämndens kvalitetsledningssystem.

Familjehemssekreterare tillsammans med enhetschef för familjehemsvården planerar och ansvarar för rekrytering och utredning av familjehem.

Vid pågående insatser ansvarar familjehemssekreteraren för kontakten och stödet till uppdragstagaren medan socialsekreteraren ansvarar för kontakten och den planering som finns rörande det placerade barnet och dennes föräldrar/vårdnadshavare.

Grundläggande principer, barnets bästa och barnrättsperspektiv

Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. I första hand är det vårdnadshavaren som ska se till att barnet får detta (6 kap. 1 och 2 §§ Föräldrabalken). Utgångspunkten är att barn ska bo tillsammans med sina föräldrar, kommunens socialtjänst kan vid behov stödja och komplettera föräldrar i deras uppgift. Om barnet bästa motiverar det kan det bli aktuellt att placera barnet utanför det egna hemmet.

För vård utanför hemmet gäller huvudprinciperna om kontinuitet, flexibilitet och närhet. Vilket i praktiken innebär att socialnämnden måste skapa förutsättningar för en sammanhållen kontakt med det placerade barnet under hela vårdtiden, möjliggöra för individuella lösningar utifrån behov och så långt det är möjligt eftersträva placeringar som kan verkställas utan att barnets kontakt med ursprungsmiljön bryts.

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas och i bedömningar som görs ska hänsyn tas till barnets eller ungdomens fysiska och psykiska utveckling på kort och lång sikt. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Vidare ska principen om barnets bästa vara överordnad andra principer.

Alla barn och unga som blir aktuella för insatser enligt SoL eller LVU ska informeras om sina rättigheter på ett sätt som de kan ta till sig utifrån ålder och mognad. De ska också ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör dem själva. Om någon inte framför sina åsikter, ska dennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barns åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till ålder och mognad. Ett barn som har fyllt 15 år har rätt att föra sin egen talan i mål och ärenden.

BBIC

BBIC (Barns behov i centrum) är ett redskap för att arbeta med socialtjänstens barnavård på ett strukturerat sätt, med fokus på barnet och dess behov. BBIC är utformat utifrån gällande lagar och föreskrifter. Mönsterås kommun har ingått avtal med Socialstyrelsen avseende användningen av BBIC.

För att följa villkoren i Licensavtalet ska all personal som arbetar med barn och ungdomsärenden få utbildning i BBIC:s grundprinciper, handläggning och dokumentation.

Utifrån licensavtalet ska kommunen ha en utsedd BBIC-ansvarig och BBIC-utbildare samt delta i det länsövergripande BBIC-nätverket. Vidare är BBIC-blanketter en integrerad del i IFO:s verksamhetssystem.

Evidensbaserad praktik

Ett evidensbaserat arbetssätt har som målsättning att så långt det är möjligt ha en vetenskaplig och professionellt förankrad uppfattning om orsakerna till klientens behov och lämpliga insatser utifrån dessa. Men också att beakta klientens egen uppfattning om behov och lämpliga insatser samt att välja och föreslå insatser som beaktar kunskaper från forskningen, egna och kollegers erfarenheter samt från klienten.

Beslutsnivåer/ delegationsordning

Beslutsfattare/delegat regleras i socialnämndens delegationsordning. Delegationsordningen återfinns i nämndens kvalitetsledningssystem.

B Lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd

Socialtjänstens arbete med barn- och ungdomsvård regleras främst genom Socialtjänstlagen (SoL), Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Dessutom gäller grundläggande kommunal lagstiftning, t ex Förvaltningslag (FL), Offentlighets- och sekretesslag (OSL) och Kommunallagen (KL) men också lagrum i Föräldrabalken (FB) och Socialtjänstförordningen (SoF).

Vidare finns föreskrifter och allmänna råd som reglera handläggning och dokumentation rörande barn och unga i SOSFS 2012:11 och 2014:15.

Utöver ovanstående ger Socialstyrelsen ut handböcker och kunskapsstöd i arbetet med placerade barn och unga samt handläggning och dokumentation.

Personal inom socialförvaltningen ska ha kunskap om och möjlighet till fördjupning i lagar, allmänna råd och föreskrifter samt handböcker och kunskapsstöd som rör den kommunala barn- och ungdomsvården.

Socialtjänstlagen (SoL)

Frivillighet och självbestämmande ska vara vägledande inom socialtjänsten och insatser enligt SoL kan bara verkställas om den enskilde (barn över 15 år) eller dennes vårdnadshavare tar emot erbjudanden om insatser. Till socialtjänstens uppgifter hör även att på olika sätt försöka motivera den enskilde till att ta emot stöd.

I 5 kapitlet 1 § framgår det att socialnämnden har, ett särskilt ansvar att verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden.

I kapitel 6 och 11 återfinns ytterligare bestämmelser som rör handläggningen av barn- och ungdomsärenden samt vård utanför hemmet och utredning av familjehem.

Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

När samtycke från den unge och eller vårdnadshavare helt eller delvis saknas eller inte bedöms tillförlitligt gällande vård utanför hemmet till skydd för den unga kan insatser med stöd av LVU-lagstiftningen bli tillämpliga.

Alla utredningar gällande barn och inleds och bedrivs dock enligt 11 kapitlet 1 och 2 §§ SoL.

I lagen regleras även kommunens möjlighet att t. ex. ansöka eller fatta beslut om vårdnadsöverflytt, flyttningsförbud, utreseförbud, polishandräkning, umgängesregleringar och uppmaning till vårdnadshavare och föräldrar att lämna drogtester i vissa fall.

Ansökan om vård enligt 2 § LVU, de s.k. "miljöfallen", kan göras vid påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas till följd av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet.

Ansökan om vård enligt 3 § LVU, s.k. "eget beteende", kan fattas om den unge utsätter sin egen hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk, beroendeframkallande medel, brottslig aktivitet eller annat socialt nedbrytande beteende.

Sekretess och sekretessbrytande bestämmelser

Enligt 26 kap. 1 § OSL gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om enskildas personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Sekretessen gäller såväl gentemot enskild som mellan myndigheter.

Inom den egna verksamheten kan anställda samråda med kollegor men utifrån hänsyn till den inre sekretessen, då det behövs för att fullgöra uppgifter.

I enlighet med 11 kap 2 § SoL har socialnämnden vid en utredning om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, samt för bedömningen av behovet av insatser, rätt att konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs. Utredningen ska dock bedrivas så att inte någon onödigt utsätts för skada eller olägenhet.

Sekretess i förhållande till vårdnadshavare respektive förälder

Huvudregeln är att en vårdnadshavare i egenskap av part har rätt att ta del av allt material som tillförs ett pågående ärende (16 § FL och 10 kap. 3 § OSL). Syftet med bestämmelsen är att vårdnadshavaren behöver ha information för att kunna fullgöra sina skyldigheter som vårdnadshavare på ett så bra sätt som möjligt. Denna rätt är dock inte oinskränkt.

I 12 kap. 3 § OSL finns en särskild bestämmelse om sekretess i förhållande till vårdnadshavare och som gäller oavsett barnets ålder. Enligt denna bestämmelse gäller sekretess om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. Med betydande men avses exempelvis att barnet kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas ut. Det är i dessa fall inte tillräckligt att barnet tycker att det är obehagligt eller tror att vårdnadshavaren kommer att vidta åtgärder som kan medföra betydande men för barnet.

Med stigande ålder och mognad hos barnet ankommer det dock på vårdnadshavaren att ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. Rätten att bestämma i frågor som angår barnet tunnans ut då barnet blir äldre och bestämmanderätten flyttas över på den unge själv. Detta gäller även frågan om dispositionsrätten över den unges sekretess. En förälder har således inte alltid möjlighet att utan den unges medgivande ta del av sekretesskyddade uppgifter rörande ett barn som uppnått en viss mognad och utveckling

En förälder som inte är vårdnadshavare behandlas i sekretesshänseende som vilken annan utomstående person som helst. Vad en person som begär ut uppgifter redan bevisligen vet, kan man dock inte sekretessbelägga. Det kan till exempel handla om uppgifter som föräldern själv har lämnat, eller dokumentationen av ett samtal som har förts med föräldern, eller observationsanteckningar, där föräldern var föremålet för observationen.

Undantaget är om föräldern skulle vara part i ett ärende om umgängesbegränsning, när det finns ett domstolsbeslut eller avtal om umgängesrätt (14 § LVU). I sådana fall är det bara dokumentation som rör umgänget som kan lämnas ut.

C Samverkan och överenskommelser

Enligt 5 kap. 1 a § SoL har socialnämnden en skyldighet och ett ansvar för att samverka kommer till stånd i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. Socialnämnden ska samverka med andra samhällsorgan för att barn och unga i familjehem eller hem för vård eller boende ska få lämplig utbildning och sina behov av hälso- och sjukvård samt tandvård tillgodosedda.

Intern samverkan inom socialförvaltningen

Framkommer det vid en barn- och ungdomsutredning eller redan pågående insats alternativt vid en utredning rörande en vuxen person med barn, att det kan finnas behov av att placera ett barn eller ung person utanför hemmet ska samråd hållas mellan berörda tjänstemän på IFO. Vid behov kan även biståndsenheten, om det rör barn med rätt till insatser enligt Lag (1993:387) om stöd och service eller vuxna med insatser beviljade via biståndsenheten kallas till samråd.

Vid samråd ska den enskilde samt vårdnadshavare så långt det är möjligt involveras och samtycke ska inhämtas när behov av samordning sker med andra verksamheter.

Erbjudna insatser ska samordnas till en vårdkedja och komplettera varandra, för att på bästa möjliga sätt ge hela familjen det stöd och den hjälp de behöver. Barnets behov ska vara i centrum.

Information och samråd med annan kommun

Enligt 6 kap 6 § SoL har placerande socialnämnd en skyldighet att informera och samråda med den kommun där ett familjehem är beläget inför en eventuell placering i familjehemmet. Skyldigheten att informera och samråda gäller också i förhållande till kommuner som sen tidigare har placerade barn i familjehemmet.

Med kommun menas i detta sammanhang inte enbart annan socialnämnd utan det är kommunen i stort som avses. Det kan också gälla tillgången på lämpliga fritidsaktiviteter och BUP. Barnets behov av insatser avgör vilka kontakter som behöver tas.

Samverkan med barn- och utbildningsförvaltningen

Samverkan avseende placerade barns skolgång inom Mönsterås kommun regleras i överenskommelsen mellan barn- och utbildningsförvaltningen och socialförvaltningen. Överenskommelsen avser kontakter i samband med och under placering respektive avslut av placering av grundskolepliktig elev eller barn i förskoleverksamhet. Även elevhälsan omfattas av överenskommelsen.

Barn som placeras i familjehem i en annan kommun folkbokförs oftast i den nya kommunen och samråd mellan gamla och nya skolan samt socialtjänsten bör ske utifrån samma rutiner som vid placering inom kommunen.

Länsgemensam överenskommelse barn och ungas hälsa

Så väl fysiska som psykiska hälsoproblem är överrepresenterade hos barn som far illa i sin hemmiljö eller på grund av eget beteende. De barn och unga som placeras i familjehem, HVB och stödboende är att betrakta som en högriskgrupp både vad gäller aktuella och eventuella framtida hälsoproblem. Tidig upptäckt och samordning av hälsofrämjande insatser är därför av största vikt vid placeringar.

För att förbättra placerade barn och ungas hälsa har samtliga kommuner i Kalmar län och Region Kalmar län tillsammans tagit fram en överenskommelse om hälsoundersökningar, vars mål är att placerade barn och unga ska ges möjlighet till bästa uppnåeliga hälsa.

Överenskommelse med praktiska anvisningar för socialnämnden att följa återfinns i nämndens kvalitetsledningssystem.

Utöver detta finns det även en länsgemensam överenskommelse för läkarundersökning i samband med ansökan om LVU. Också detta återfinns i nämndens kvalitetsledningssystem.

SIP – samordnad individuell plan

För att säkerställa samverkan kring det placerade barnet eller den unge och för att tydliggöra ansvarsområden för att barnet eller den unges behov av behandling och stödinsatser ska tillgodoses på bästa sätt bör vårdnadshavare och barn över 15 år motiveras till upprättandet av en samordnad individuell plan (s.k. SIP-plan).

Information om SIP finns att tillgå i nämndens kvalitetsledningssystem.

Försäkring vid vård utanför hemmet

Enskilda som placeras utanför hemmet, tillfälligt och stadigvarande i alla placeringsformer, omfattas under hela placeringstiden av olycksfallsförsäkring tecknad av Mönsterås kommun.

Försäkringsvillkoren återfinns i socialnämndens kvalitetsledningssystem.

Vid placering i familjehem ska familjehemmet från början av placeringstiden ha en hemförsäkring som täcker skador som kan ha orsakats av det placerade barnet. Vid försäkringsärenden ersätter Mönsterås kommun familjehemmets självrisk.

Vid en eventuell familjerättslig tvist efter vårdnadsöverflytt, mellan det tidigare familjehemmet och de biologiska föräldrarna, kan ersättning motsvarande självrisk lämnas om det tidigare familjehemmet har en försäkring som omfattar rättsskydd.

D Placeringsformer

Val av vårdform och vårdens utformas ska göras utifrån det enskilda barnets behov, där bland annat barnets eller den unges ålder och anledning till vård ska tas med i bedömningen. Nedan följer en uppräkningslista av vårdformer och principer som rör beslut om vård utanför hemmet.

Tillfällig samt stadigvarande vård och fostran

Skillnaden mellan tillfällig och stadigvarande vård och fostran utanför hemmet är framförallt tidsperspektivet där sex månader är en form av bortre gräns för tillfällig placering. Vidare kräver ett beslut om stadigvarande vård och fostran i ett enskilt hem att hemmet blivit utrett och godkänt att ta emot barn i sitt hem.

En tillfällig placering kan bli aktuell när det uppstår situationer där barn omgående behöver vårdas utanför det egna hemmet för en kortare eller längre tid. Beslutet kan verkställas hos en anhörig eller i ett annat enskilt hem, i avvaktan på att hemmet utreds som familjehem eller en omplacering till ett utrett familjehem, annan vårdform eller hemflytt blir aktuellt.

Tillfällig placering är ingen reglerad placeringsform och beviljas som vård utanför hemmet enligt SoL eller LVU.

Placering i nätverket

När ett barn behöver placeras ska det i första hand övervägas om det finns någon lämplig anhörig eller annan närstående i barnets eget nätverk som kan ta emot barnet för vård och fostran (6 kap. 5 § SoL).

I de fall det inte lämpar sig att placera barnet inom nätverket bör närståendes möjligheter att stötta barnet på andra sätt ändå utredas.

Placering av syskon

Inför placering av syskon är det viktigt att undersöka hur syskonrelationen ser ut. Syskon är en länk till hemmiljön och kan bli en del av ett naturligt stödande nätverk för barnet. Undantagsvis kan relationen till ett eller flera syskon istället vara negativ eller till och med destruktiv för ett barn.

Om placering i samma familj av något skäl inte är lämpligt eller möjligt är det i många fall angeläget att syskonen placeras i närheten av varandra.

Jourhem

Ett enskilt hem som vid upprepade tillfällen tar emot olika barn för tillfällig placering och som i förväg är utrett och godkänt för detta ändamål kallas för jourhem. Jourhem är ofta kontrakterade av kommuner för ett visst antal platser.

I Mönsterås kommun finns det i dagsläget inga kontrakterade jourhem och termen ska inte användas. I ärenden som rör tillfälliga eller akuta placeringar används begreppet tillfällig placering utanför hemmet.

Familjehem

Ett familjehem är ett enskilt hem som tar emot barn för vård och fostran i sitt hem. Ett familjehem kan antingen vara ett hem i barnets nätverk, vilket då omnämns som nätverkshem, eller ett annat enskilt hem.

Alla enskilda som får uppdrag som familjehem ska utredas och godkännas av socialnämnden. De erhåller också ett visst arvode och/eller omkostnadsersättning för sitt uppdrag. Se mer under avsnittet om nämndens arbete med att utreda familjehem på sidan 14.

Ett familjehem blir godkänt först i och med beslut om placering.

Ett familjehem kan bestå av så väl en ensamstående person, med eller utan barn, som en familj med flera vuxna och eventuella barn. Det är också viktigt att det finns en variation av familjehem i kommunen för att kunna möta de placerade barnens behov.

Konsulentstödd familjehemsvård

Vissa familjehem är knutna till enskilda verksamheter som kan ses som en mellanhand mellan socialtjänst och familjehem. Verksamheterna kan vara socialnämnden till stöd i att hitta lämpliga familjehem och erbjuder i varierande omfattning handledning och stöd till sina familjehem. Verksamheterna kan dock aldrig överta något vårdansvar för de barn eller unga som placeras i de kontrakterade familjehemmen.

I Mönsterås ska konsulentstödda familjehem användas mycket restriktivt. Undantag kan vara när familjehem får nära och omfattande/strukturerat konsulentstöd och en placering i ett sådant hem anses matcha barnets behov bättre än en placering på HVB.

HVB

Begreppet Hem för vård eller boende (HVB) är beteckningen för en rad olika slags institutioner med varierade målgrupper och inriktningar, som arbetar på uppdrag av socialtjänsten. Placering på HVB kan bli aktuellt när vård i familjehem eller stödboende inte anses möta den unges behov.

Mönsterås kommun har inget HVB i egen regi, vid behov av placering på HVB görs i första hand avrop på plats genom ramavtal som kommunen upphandlat via SKR Kommentus. Ramavtalet medvillkor och register över upphandlade HVB finns på SKR Kommentus hemsida.

Vid placering på HVB ska socialsekreterare tillsammans med barnet/ den unge och vårdnadshavare samt HVB-personal från start göra upp en planering för vad som behövs för att stötta till öppenvårdsinsatser på hemmaplan.

Stödboende

Med stödboende avses en verksamhet inom socialtjänsten som tar emot enskilda i åldern 16–20 år i ett eget boende med individanpassat stöd. Barn i åldrarna 16–17 år får endast tas emot om det finns särskilda skäl. För att beviljas biståndsbeslut i stödboende ska barnet inte vara i behov av vård- och behandlingsinsatser som motiverar en placering på HVB.

I Mönsterås kommun finns ett stödboende i egen regi, organisatoriskt ligger stödboendet under IFO och verksamhet leds av enhetschef som även är föreståndare. Stödboendeverksamheten erbjuder boende i lägenhet och målgruppen är personer som omfattas av åldersspannet.

Det är föreståndare för stödboendet som ansvarar för in- och utskrivningar i verksamheten.

Särskilda ungdomshem

Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvarar för de särskilda ungdomshemmen, som främst är avsedda för barn och unga som vårdas med stöd av 3 § LVU och som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn.

LVU-lagstiftningen ger SiS visa särskilda befogenheter att besluta om begränsningar i den unges rörelsefrihet, att tillhandahålla vård vid låst avdelning och att ex. reglera barnet/den unges användning av elektroniska hjälpmedel och möjligheter att ta emot besök.

Det är SiS som efter ansökan från socialnämnden anvisar plats och beslutar om inskrivning vid särskilt ungdomshem. I akuta situationer ska Statens institutionsstyrelse omedelbart anvisa en sådan plats. Ansökan om plats görs via SiS hemsida.

SiS är även skolhuvudman och ansvarar för den placerades skolgång under vårdtiden.

Privatplacering

Privatplacering är en boendeform där ett barns vårdnadshavare efter överenskommelse med en annan privatperson låter barnet bo stadigvarande hos denna. Socialnämnden är dock skyldig att enligt 6 kap. 6 § SoL utreda och lämna medgivande till att det enskilda hemmet får ta emot barnet.

Kravet på medgivande gäller barn upp till 18 år, men är inte nödvändigt när barnet flyttar till en annan förälder eller vårdnadshavare. Likaså är bestämmelsen inte aktuell när barn i de övre åldersskikten lämnar föräldrahemmet för att t.ex. studera på annan ort.

Medgivande kan lämnas först när en medgivandeutredning angående det enskilda hemmets lämplighet att ta emot barnet har gjorts, och det står klart att det inte finns något som motiverar en familjehemsplacering. I sådant fall ska en utredning inledas enligt 11 kap. 1 § SoL.

Om nämnden beslut att lämna medgivande till privatplacering ska beslutet följas upp enligt bestämmelserna i 6 kap. 8 § SoL. Likaså ska socialnämnden jämlikt 6 kap. 7 § SoL medverka till att barnet får god vård och fostran och i övrigt gynnsamma uppväxtförhållanden, verka för att barnet får lämplig utbildning samt hälso- och sjukvård vid behov.

Socialnämnden ska även erbjuda stöd till vårdnadshavare vid behov samt den som lämnats medgivande i förebyggande syfte.

Vid en privatplacering utgår det inte någon ekonomisk ersättning till familjen från nämndens sida.

E Rekrytering, utredning och utbildning av familjehem

I nämndens kvalitetsledningssystem finns närmare beskrivning av flöden och rutiner för rekrytering, utredning och utbildning av familjehem.

Tillgång till familjehem, stödboenden och HVB-hem

Enligt 6 kap. 2 § SoL har kommunen ett samlat ansvar för den vård som bedrivs utanför det egna hemmet samt att det finns tillgång till familjehem, stödboenden och HVB-hem som kan erbjuda god vård och fostran.

Socialnämnden behöver fortlöpande analysera och säkerställa kommunens behov av familjehem på så väl kort som lång sikt.

Rekrytera familjehem

Information om vad det innebär att vara familjehem och rekryteringsprocessen ska finnas på kommunens hemsida. Informationskampanjer för att rekrytera familjehem görs via de informationskanaler som kommunen använder sig av. Via tjänsten familjehemsverige.se kan kommunen även ta emot intresseanmälningar från privatpersoner som är intresserade av uppdrag som familjehem.

Det faktiska arbetet med att rekrytera och utreda familjehem inom socialnämndens verksamhet är fördelat till familjehemssekreterare på IFO, arbetet leds av enhetschef för familjehemsvården.

När intresseanmälningar inkommer ska de lämnas till enhetschef som fördelar ärendet. I varje utredning bör det finnas en medhandläggare. Eftersom att det är viktigt att flera personer är involverade i att bedöma en familjs/enskilds lämplighet som familjehem.

När någon visar intresse av att vilja bli familjehem ska denne kontaktas och ett informationsmöte bokas. I mötet ges information om vad det innebär att vara familjehem, tillsammans med information om utredningsprocessen och socialnämndens arbete med placerade barn och unga. Intressentens motiv till att bli familjehem ska klargöras vid mötet.

Vidare ska samtycke inhämtas från intressenten om att socialnämnden får inhämta registerutdrag från Kronofogdemyndigheten, polisens misstanke- och belastningsregister samt socialregistret i Mönsterås kommun eller den kommun som intressenten är eller varit skriven i de senaste fem åren.

Det är socialnämnden som avgöra vem som ska utredas som familjehem. Om en person som visat intresse inte bedöms som lämplig ska detta kommuniceras, men det behöver inte fattas något formellt beslut om att inte inleda utredning.

Registerutdrag tillsammans med bedömningsinstrument BRA-fam, se nedan, och initiala samtal ligger till grund för bedömningen om en familjehemsutredning ska inledas.

BRA-fam

BRA-fam är framtaget av Socialstyrelsen för att användas som initial bedömning vid rekrytering av familjehem. Syftet är att öka kvalitet och likvärdighet i sättet att utreda familjehem. Information och material om BRA-fam finns på Socialstyrelsens hemsida.

I Mönsterås kommun ska familjehemssekreterare vara utbildade i och använda BRA-fam vid rekrytering av familjehem och nätverkshem.

Utreda familjehem

Arbetet med att utreda ett tilltänkt familjehem lämplighet består av två delar.

- Dels ska hemmets allmänna förutsättningar att erbjuda barn och unga en trygg, säker, ändamålsenlig och kontinuerlig vård bedömas. Vilket resulterar i en familjehemsutredning enligt 6 kap. 6 § SoL.
- Dels ska hemmets förutsättningar att tillgodose ett specifikt barns behov bedömas i en s.k. matchningsutredning.

Socialnämndens utgångspunkt är att familjehem ska vara utredda och godkända innan ett barn placeras i hemmet, och att en sådan utredning endast behöver kompletteras med en matchningsutredning utifrån det specifika barnets behov.

Om det vid ett placeringsställe finns en familj som bedöms matcha barnets behov av vård och fostran men familjen ännu inte är utredd och godkänd, ska ett beslut om tillfällig placering fattas i avvaktan på att familjehems- samt matchningsutredning färdigställs.

I utredningen ska socialnämnden särskilt uppmärksamma risker för barnets trygghet och säkerhet. Förekomsten av våld mot närstående, annan brottslighet, missbruk eller andra omständigheter i det tilltänkta familjehemmet.

Utredningens innehåll

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) ska en familjehemsutredning utöver registerutdrag omfatta intervjuer, hembesök och referenstagning från eventuellt andra placerande kommuner och två av varandra oberoende referenter.

Familjehemsutredningen ska vidare innehålla avsnitt som berör:

- Familjens sammansättning, bakgrund, livssituation och levnadsvanor
- boende och närmiljö,
- varje tilltänkt familjehemsförälders personliga förutsättningar, egenskaper och omsorgsförmåga samt
- varje tilltänkt förälders inställning till uppdraget.

För ytterligare information om beslutsunderlagets uppbyggnad och stöd vid utredningar se flöde och rutiner för utredning av familjehem i socialnämndens kvalitetsledningssystem.

Godkänna familjehem, matchning

En familj eller enskild som utreds som familjehem får sitt slutliga "godkännande" som familjehem först när bedömningen av hemmets lämplighet gjorts mot ett specifikt barns behov – matchning.

Matchningsutredningen ska göras i samråd mellan familjehemssekreterare och barnets socialsekreterare.

Matchningsutredningen tillsammans med en kort sammanfattning om familjens förutsättningar ska lämnas till socialnämndens arbetsutskott, tillsammans med beslutsunderlag rörande barnets behov av placering.

Om det under en utredning framkommer omständigheter som gör att en enskild eller en familj bedöms som olämplig att ta emot barn för stadigvarande vård och fostran ska utredningen avbrytas utan formellt beslut, ej överklagningsbart. Dock ska de uppgifter som lett fram till att utredningen avbryts återkopplas till dem som utredningen avser.

Större förändringar i familjehem

Vid större förändringar i ett familjehem ska hemmets möjligheter att genomföra sitt uppdrag utifrån de nya förutsättningarna utredas genom en ny familjehemsutredning. Större förändringar kan vara allvarligare sjukdomsfall i familjen, separation och skilsmässa mellan familjehemsföräldrarna eller att en ny partner tillkommer i familjehemmet.

Utbildning och handledning till familjehem

Alla familjehem ska genomgå Socialstyrelsens grundutbildning "Ett hem att växa i". Utbildningen anordnas när det finns flera familjehem som är i behov av utbildningen, utbildningen kan göras i samverkan med närliggande kommuner. Det ska finnas personal kopplade till IFO som är utbildade kursledare.

Utbildningen är fördelad på åtta tillfällen och syftar till att ge familjehemmen följande:

- allmän kunskap om familjehemsvård, barnen och uppdraget
- kunskap om ramarna för uppdraget – lagstiftning, ansvar, roller, samarbete och villkor
- kunskap om familjehemsplacerade barns rättigheter och behov, samt ur dessa kan mötas
- möjligheter att förbereda sig på hur den egna familjen påverkas, bland annat biologiska barn.

Utöver grundutbildningen ska familjehemmen erbjuds handledning och kompetensutveckling utifrån behov och ämnen som är relevanta för dem. Varje familjehem har en tilldelad familjehemssekreterare som stöd och vägledning i uppdraget som familjehem. Familjehemmen ska också bjudas in till familjehemsträffar någon eller några gånger per år där de får möjlighet att träffa andra familjehem för nätverkande och utbyte av erfarenheter.

F Ekonomiska riktlinjer för familjehemsvården

Avtal

Socialnämnden upprättar avtal med alla enskilda och familjer som tillfälligt eller stadigvarande tar emot barn för vård och fostran i sitt hem. I avtalet ska ekonomiska förhållanden för uppdraget, vad som förväntas av familjehemmet, villkor för uppsägning samt vad som ska ingå i de ersättningar som lämnas tydligt framgå. Avtalet ska vidare upprättas i två likalydande exemplar, avtalen undertecknas för socialnämndens räkning av enhetschef för familjehem.

Vid placeringar i konsulentstödda familjehem ska avtal upprättas direkt med familjehemmet.

Avtal revideras vid behov och utifrån de årliga rekommendationer som lämnas från SKR.

Arvode- och omkostnadsersättning

Ersättningen till familjehem utgår månadsvis och är uppdelad i en omkostnadsdel och en arvodesdel. Arvodesdelen utgår inte till nätverkshem.

Arvodet är den ersättning familjehemmet får för det uppdrag de utför. Nivån på arvodet bedöms utifrån vårdbehovet hos det placerade barnet.

Omkostnaden som betalas ut till familjehemmet ska täcka barnets löpande kostnader samt räcka till ett sparande som ska kunna täcka större kostnader som t.ex. studentfirande, körkort, cyklar, glasögon och hemutrustning till ett kommande boende.

Till löpande kostnader räknas uppehälle och del i de gemensamma hushållsutgifterna. Exempel på sådana utgifter är livsmedel, kläder, skor, personlig hygien, fickpengar, lek och fritid, förbrukningsvaror, möbler, husgeråd, textilier, TV, telefon och normalt slitage.

Barnets individuella behov kan medföra att det finns löpande kostnader som tillkommer, främst gäller detta avgift för barnomsorg men det kan även gälla umgängesresor till föräldrar, andra närstående och specialkost.

Vid återkommande utgifter för familjehemmet ska kostnader som bedöms skäliga adderas till omkostnadsersättningen och familjehemmet. Omkostnader som inte är återkommande får

betalas ut separat efter bedömning av barnets socialsekreterare, se vidare i socialnämndens delegationsordning.

För mer information gällande ersättningarnas omfattning se SKR:s hemsida. Avtal upprättas i IFO:s verksamhetssystem.

Särskilt om avtal med familjehem vid beslut om tillfällig placering

Vid tillfälliga placeringar utgår alltid SKR:s rekommendation om högsta arvodesersättning och lägsta omkostnadsersättning utifrån barnets ålder. Vid tillfällig placering i nätverk utgår endast omkostnadsersättningen.

Reducering av ersättning

Reducering eller omfördelning av omkostnadsersättningen kan bli aktuell under placeringstiden om det t.ex. uppstår behov av avlastning i kontaktfamilj, eller om det placerade barnet studerar/bor på annan ort än i familjehemmet.

Vid avlastning ska familjehemmet ersätta den som står för avlastningen med 100 kronor per dygn. Vid vistelser hos föräldrar mer än en helg i månaden ska arvodes- och omkostnadsersättningen reduceras med kostnaden per dygn som barnet vistas hos förälder.

Basutrustning i samband med placering

Inför en stadigvarande placering behöver familjehemmet eventuellt komplettera i sitt hem med viss basutrustning. Basutrustning kan omfatta säng, sängkläder, täcken och kudde, klädförvaring, leksaker, skötbord. Skolbarn behöver vidare plats för läsläsning. Vilken utrustning som behöver skaffas får bedömas utifrån vad som finns i familjehemmet och vad, vad barnet behöver utifrån sin ålder och intressen och hur länge placeringen beräknas pågå.

Socialnämnden ansvarar även för att barnet som placeras har kläder utifrån rådande årstid, ansvar för inköp av kläder kan dock lämnas till familjehemmet som i samråd med barnets socialsekreterare går igenom vilka inköp som behöver göras.

Extra utrustning och omkostnader i samband med placering

Utöver det som nämnts ovan kan det bli aktuellt med inköp av ex. dator, mobiltelefon, cykel, barnvagn, bilbarnstolar/babyskydd och utrustning för fritidsintressen för att barnet ska kunna ha en fungerande vardag med transporter, skolarbete och möjlighet att ha kontakt med vänner och familj. Om den placerade har en funktionsnedsättning kan det även behövas särskild utrustning eller anpassning i hemmet.

Under det första placeringsåret kan socialnämnden i särskilda fall även bevilja extra omkostnadsersättning till familjehemmet vid ex. en inplanerad semesterresa. Om placeringen innebär merkostnader som familjehemmet ännu inte hunnit spara till av barnets omkostnadsersättning.

Extra utrustning och omkostnader i under pågående placering

Grundprincipen är att dessa kostnader i längden ska finansieras i så stor omfattning som möjligt inom ramen för den löpande omkostnadsersättningen. Barnets behov

ska dock vara styrande och inköp av det som benämns ovan kan även behöva göras under en pågående placering, i sådant fall gäller samma villkor för inköp som vid inköp i samband med placering

Villkor för inköp av bas- och extrautrustning i samband med placering

Den utrustning som köps in ska som huvudregel följa med barnet vid en eventuell flytt från familjehemmet.

Alla inköp som görs av familjehemmet inför placeringen ska vidare ske i samråd med och godkännas av barnets socialsekreterare. Vilket görs genom att familjehemmet innan inköp lämnar skriftliga kostnadsförslag på planerade inköp till barnets socialsekreterare.

När inköp godkänns kan utbetalning av särskilda kostnader i samband med placering göras till familjehemmet inför inköp, alternativt att familjehemmet ersätts i efterhand. Oavsett ska alla inköp verifieras med kvitton. Har familjehemmet inte använt utbetalade pengar till inköp av överenskommen basutrustning kan avdrag göras på kommande omkostnadsersättningar.

Maxersättning som kan beviljas i procent utifrån gällande prisbasbelopp, en individuell bedömning ska alltid göras:

Basutrustning: 20 %

Cykel: 5 %

Barnvagn 5%

Bilbarnstol/babyskydd 5%

Moped, för att ta sig till och från skola/fritidsaktiviteter: 20 %

Dator: 10%

Mobil: 5 %

Fritidsintressen: 5 %

Gällande beslutanderätt av särskilda kostnader i samband med placering - se socialnämndens delegationsordning.

Förälders ersättningskyldighet vid placering

Socialnämnden har enligt 8 kap 1 § SoL möjlighet att vid placeringar av barn ta ut en avgift från föräldrarna, för att de i skäligen utsträckning ska delta i kommunens kostnader vid placeringen. Ersättningsnivån får inte överstiga underhållsstödsbeloppet och beräknas utifrån vardera förälders inkomster.

Utifrån bedömningen att en sådan avgift kan medföra att föräldrars inställning, och därmed också barnets rätt till insatser kan påverkas negativt tas sådan avgift inte ut i Mönsterås kommun. Beslut om att avgiftsbefria föräldrar är delegerat till verksamhetschef för IFO.

G Inför placering Beslutsunderlag och placeringsbeslut

Alla ärenden som aktualiseras inom IFO:s barn- och ungdomsenhet ska handläggas utifrån BBIC-konceptet, för att dokumentationskraven i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) ska uppnås.

Rutiner för utredningsarbetets genomförande finns att tillgå i socialnämndens kvalitetsledningssystem.

Vid utredningar som mynnar ut i förslag om placering i familjehem ska en s.k. matchningsutredning göras och bifogas till beslutsunderlag samt placeringsbeslut. Läs mer i avsnittet om att godkänna familjehem och matchning” på sidan 15. I beslutsunderlaget ska det även dokumenteras vilka överväganden som gjorts angående placering hos närstående, viktigt även när det blir en placering i barnets nätverk.

Vårdplan, uppdrag och genomförandeplan

BBIC-vårdplan upprättas över den vård som socialnämnden avser att anordna när någon behöver vårdas i ett familjehem, stödboende eller HVB. Kravet på vårdplan gäller oavsett om placering sker med stöd av SoL eller LVU.

Innehållet i planen ska utgå ifrån barnets behov. Vidare ska syfte samt mål med vården tydligt framgå i planen för att barn och vårdnadshavare ska kunna ta ställning till om de samtycker till den vård som socialnämnden avser att ordna. Vårdplanen måste vara upprättat innan socialnämnden fattar beslut om vård.

Vårdplanen ska så långt det är möjligt även upprättas tillsammans med vårdnadshavare (alternativt god man/ särskilt förordnad vårdnadshavare) och barnet/den unge själv beroende på ålder och mognad.

Vårdplanen ska revideras senast när barnet har varit placerat i två år. Den reviderade vårdplanen ska särskilt avse barnets långsiktiga boende. När en placering pågått i två år bör det i många fall finnas underlag för att bedöma om återförening är ett realistiskt alternativ. Om möjligheten till återförening verkar vara avlägsen är det viktigt att bedöma barnets framtida behov utifrån det perspektivet.

Målet bör då vara att de biologiska föräldrarna, familjehemsföräldrarna och barnets socialsekreterare efter en tid gemensamt kan uttala att barnet behöver få bo kvar i familjehemmet.

Kravet på att revidera vårdplanen efter två år är ovillkorligt, men det kan finnas särskilda hinder som gör att det inte går att planera långsiktigt, exempelvis att det i ett LVU-ärende pågår en rättsprocess eller att barnet nyligen omplacerats

När placeringen startar ska vårdplanen kompletteras med BBIC-genomförandeplan, till HVB och stödboende ska vårdplanen kompletteras med BBIC-uppdrag då utföraren själv ansvarar för upprättande av genomförandeplan.

Genomförandeplanen upprättas i samband med att placering påbörjas. Socialsekreterare ansvarar för att genomförandeplanen upprättas.

Genomförandeplanen beskriver hur vården ska genomföras samt vem som ansvar för vad för att målen i vårdplanen ska kunna uppnås. När det gäller barnets medverkan ska hänsyn tas till ålder och mognad.

Genomförandeplanen följs upp minst en gång var sjätte månad inför övervägande eller omprövning av vården. Vårdplanen revideras vid behov samt efter två års placering som beskrivs ovan.

Anmälan till IVO när fler än tre barn är placerade i samma familjehem

Den socialnämnd som placerar barn och unga i ett familjehem, där redan tre barn och unga är placerade ska göra en anmälan till IVO (3 kap. 19 a § SoF). Anmälningsförfarandet ska fungera som underlag för eventuell tillsyn av socialtjänstens handläggning. Det finns ingen regel för hur många barn ett familjehem får ta emot. Men det kan vara problematiskt ur kvalitets- och säkerhetssynpunkt. Enhetschef ansvarar för att eventuell anmälan görs.

Beslut om behov av hälsoundersökning och munhälsoundersökning

Som nämnts tidigare finns det en regional överenskommelse och praktiska anvisningar kring barn och ungas hälsa som rör placerade barn, läs mer på sidan 9.

I insatser om vård utanför hemmet, alternativt i utredning inför sådant beslut, ska det finnas en bedömning rörande det specifika barnets behov av sådana undersökningar, om det inte bedöms nödvändigt ska även detta framgå.

Undersökningen ska om det bedöms nödvändigt bokas inför eller inom det första halvåret av placeringen.

Information och stöd till barn inför placering

Förberedelserna inför en placering kan variera stort. Beroende på omständigheter runt den som behöver vård utanför hemmet och om en placering görs i en akut situation eller mer planerat. Om det blir en placering i en familj som barnet eller ungdomen redan känner, i ett främmande familjehem eller på ett HVB eller stödboende.

Till stor del består förberedelserna av att tillgodose barnet med information och att få till stånd en bra samverkan som gynnar barnet eller den unge. En viktig uppgift är också att bemöta krisreaktioner och andra känslor som placeringen kan väcka hos den som behöver vård.

I den komplexa situation som ofta uppstår i samband med en placering är det lätt att fokus leds bort ifrån den som placeras. Det är därför viktigt att socialsekreterare avsätter mycket tid till den som behöver placeras. Samt att relevant information lämnas återkommande under placeringstiden utifrån ålder och mognad.

Den placerade ska alltid ha tillgång till följande information:

- Kontaktuppgifter till ansvarig socialsekreterare
- Kontaktuppgifter till IVO
- Information om det material till placerade barn/unga som finns på IVO:s hemsida
- Grunden för placeringen

- Vilka rättigheter barnet/ den unge har i förhållande till familjehemmet/HVB/Stödboende
- Information om rätten till, samt eventuella begränsningar i umgänget

Vidare behöver kontakter tas med skola och utförare, familjehem/stödboende/HVB, för att planera eventuella skolbyten. Barn och vårdnadshavare ska vara involverade i den mån det är möjligt.

Även om en placering inte innebär ett skolbyte är det viktigt med samverkan mellan skolan, socialförvaltningen, utföraren, barnet/den unge och vårdnadshavare. Planering rörande skolgången dokumenteras i genomförandeplanen.

Formuläret BBIC-Placeringsinformation kan användas som stöd vid förberedelserna.

Information och stöd till föräldrar inför placering

Föräldrar till placerade barn ska av socialnämnden erbjudas råd, stöd och annan hjälp som de behöver med utgångspunkt i barnets behov. Socialnämndens skyldighet att bistå föräldrar med detta gäller alla former av placeringar.

Information och stöd till föräldrar variera över tid. Inför och i anslutning till en placering kan stort fokus behöva läggas på krishantering, speciellt om det är föräldrarnas livssituation som är grunden till placeringen. Det är inte heller ovanligt att föräldrars situation försämras, att de drar sig undan socialtjänsten och det stöd som erbjuds. Kanske finns det ett nätverk kring föräldrarna som socialtjänsten kan samverka med i att motivera föräldrar till att ta emot stöd, professionella på hälsocentralen eller psykiatrin.

Har det innan en placering funnits öppenvårdsinsatser i familjen är det viktigt att dessa inte bara avslutas i och med placeringen, utan att de ses över och eventuellt justeras utifrån de nya förutsättningarna i familjen. Föräldrastöd i form av öppenvårdsinsatser kan vara en viktig del i att hjälpa föräldrarna att acceptera placeringen och ge stöd i att påbörja ett förändringsarbete på hemmaplan för att möjliggöra en hemflytt för barnet.

Stöd till föräldrarna fungera ofta som avlastning för barnet som placerats då barnet kan släppa oro och ansvar för sina föräldrar, något som kommer gynna barnets identitetsutveckling och underlätta för barnet att acceptera sitt nya sammanhang.

Ändrad utbetalning av barnbidrag och underhållsstöd

När ett barn bereds vård utanför hemmet ska socialnämnden enligt 16 kap. 18 § socialförsäkringsbalken (2010:110) (SFB) göra en framställan till Försäkringskassan om ändrad utbetalning av barnbidrag, alternativt CSN när det gäller studiebidrag. Vid placering i familjehem ska utbetalning göras till en familjehemsförälder, vid placering på HVB/stödboende till socialnämnden. Barnbidraget eller studiebidraget reducerar nivån på den omkostnadsersättning som kommunen betalar till utförare.

Om en förälder betalar underhållsstöd är socialnämnden skyldig att anmäla till Försäkringskassan när en placering påbörjas för att underhållsstödet ska stoppas. Vid avslutad placering är det vårdnadshavare som på nytt ansöker om underhållsstöd.

Beslut om ändrade utbetalningar fattas av socialnämnden, socialsekreterare

meddelar sedan Försäkringskassan om beslut via blanketter som finns att tillgå på respektive myndighets hemsida.

H Vårdens genomförande

Socialnämndens ansvar att noga följa vården

Att noga följa och stödja de barn som omhändertagits för samhällsvård är en av de viktigaste uppgifterna inom den sociala barn- och ungdomsvården, eftersom att samhället övertagit ansvaret för barnets vård och fostran. ansvaret regleras i 6 kap. 7b SoL samt 13 a § LVU. Vikten av regelbunden översyn av barnets omständigheter framgår även i barnkonventionen. Vidare ska socialnämndens arbete med att följa vården göras systematiskt och regelbundet, läs mer i SOSFS 2012:14.

I ansvaret att noga följa vården ingår:

- Regelbundna och personliga besök utifrån barnets behov i det hem där barnet/den unge vistas
- Enskilda samtal med det barnet/ den unge
- Samtal med dem eller de som tagit emot barnet/ den unge
- Samtal med vårdnadshavare

Socialnämnden ska vidare särskilt uppmärksamma barnet/ den unges hälsa, utveckling, sociala beteende, skolgång samt relationer till föräldrar, syskon och andra närstående.

Det finns inga rekommendationer om minsta antal besök i lagstiftning eller författningar. Bedömningen av hur ofta ett visst barn eller ung person ska besökas av en socialsekreterare bör istället göras fortlöpande under hela placeringstiden. Genom att bedömningen görs fortlöpande kan besöken planeras utifrån barnets eller den unges behov och önskemål över tid.

I början av en placering, vid uppenbara problem av något slag och vid placeringar av mindre barn behöver kontakten vara tätare. Men det är också viktigt att det upprätthålls en kontinuerlig kontakt efter hand som en placering fortskrider. Tät och kontinuerlig kontakt ökar också möjligheterna att skapa en förtroendefull kontakt mellan den som är placerad och ansvarig socialsekreterare, vilket kan ge barnet eller den unge tillgång till stöd och skydd i sin livssituation.

Det är av största vikt att den som är placerad känner tilltro till sin socialsekreterare för att de ska vilja vända sig till socialsekreteraren om det uppstår problem och situationer som gör att de inte mår väl.

De kontinuerliga bedömningarna gällande besök hos placerade barn ska göras i samråd mellan barnets socialsekreterare och enhetschef.

För ytterligare information om samråd mellan skola och socialtjänst vid familjehemsplaceringar se Socialstyrelsen skrift "SAMS - Samverkan socialtjänst skola, obruten skolgång för placerade barn och unga"

Umgängesfrågor

Umgänge mellan barn och förälder under en placering är en vedertagen rätt i såväl svensk som internationell rätt. Vid en placering är det också socialnämndens ansvar att säkerställa att barnets behov av umgänge med föräldrar och vårdnadshavare så långt det är möjligt tillgodoses.

Barnet har vidare rätt till regelbunden och direkt kontakt med båda sina föräldrar, utom då det strider mot barnets bästa. I vilka former och hur omfattande umgänget ska vara får dock bedömas från fall till fall, det kan även behöva variera över tid.

Utöver rätten till umgänge med förälder och vårdnadshavare ska den som är placerad ges möjlighet att upprätthålla kontakten med syskon och andra närstående så som mor- och farföräldrar. Ibland kan det även vara aktuellt att stötta barnet i att återupprätta relationer med anhöriga som tidigare brutits.

Vid frivilliga placeringar saknar socialtjänsten möjlighet att ensidigt besluta om umgänget mellan det placerade barnet och vårdnadshavare. Det är dock möjligt att träffa överenskommelser med vårdnadshavare om hur umgänget ska gå till, även om det i praktiken innebär vissa inskränkningar i vårdnadshavarens rättigheter (JO 2005/06 s. 265).

Går det däremot inte att i stort nå samförstånd kring umgängets utformning och omfattning saknas i princip förutsättningar för en frivillig placering.

Om det utifrån barnets behov finns skäl att reglera umgänget eller hemlighålla vistelseort för att vården ska kunna bedrivas utifrån vårdplanen kan det vara skäl för LVU trots samtycke till vård. Barnets behov behöver då prövas utifrån rekvisiten i LVU-lagstiftningen.

Barnets möjligheter att påverka omfattningen och formerna för umgänget är, på samma sätt som när det gäller andra frågor under placeringen, beroende av barnets ålder och mognad.

När barnet fyllt 15 år krävs barnets samtycke till umgänge och utformningen av umgänget ska bestämmas tillsammans med barnet. Yngre barn har rätt att komma till tals och få sina synpunkter beaktade.

Vid LVU-vård kan socialnämnden fatta beslut om att en kontaktperson ska närvara vid umgänget utifrån barnets behov av trygghet, ålder, önskemål och orsaker till placeringen.

Planeringen av umgänget ska omnämnas så väl i vårdplan som genomförandeplan samt kompletteras med eventuella beslut om kontaktperson samt umgängesreglering och hemlighållande av vistelseort.

Så länge det inte finns formella beslut om umgängesbegränsning enligt bestämmelserna i 14 § LVU kan socialnämnden inte begränsa vårdnadshavarens eller förälderns med umgängesrätt möjligheter att träffa sitt barn.

För mer vägledning gällande umgängesfrågor läs Socialstyrelsens kunskapsstöd *Barn i familjehem – umgänge med föräldrar och andra närstående (2019)*.

Umgängesreglering vid LVU

Även om det är möjligt att reglera umgänget mellan barn och dess vårdnadshavare samt förälder med umgängesrätt vid vård enligt LVU ska dessa möjligheter tillämpas restriktivt. Sådana beslut får inte fattas slentrianmässigt och ska inte heller gälla längre än nödvändigt.

Umgängesbegränsning i form av planering av umgängets omfattning och utformning samt hemlighållande av vistelseort enligt 14 § LVU är dock tillämpbara om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med vården.

Bestämmelserna i 14 § LVU är endast tillämpliga gentemot vårdnadshavare och förälder med umgängesrätt. När barn vårdas enligt LVU kan dock umgänget behöva begränsas mot andra personer. I dessa fall har socialnämnden rätt att med hänvisning till 11 § LVU bestämma om barnets personliga förhållanden under vårdtiden, så som besök i boendet av vissa personer eller att en stödperson ska vara närvarande vid umgänge med dessa personer.

Rätten att bestämma gör det också möjligt för socialnämnden att besluta om umgänge mellan barnet och någon annan än föräldrarna, så som en mor- eller farförälder, även om vårdnadshavare motsätter sig detta. Beslut enligt 11§ LVU är inte överklagningsbart.

För mer vägledning gällande umgängesfrågor läs Socialstyrelsens kunskapsstöd *Barn i familjehem – umgänge med föräldrar och andra närstående (2019)*.

Drogtest av vårdnadshavare eller förälder inför umgänge vid vård med stöd av 2 § LVU

Har den unge beretts vård med stöd av 2 § ska socialnämnden inför umgänge, om det finns anledning till det, kontrollera om en vårdnadshavare eller förälder är eller har varit påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Socialnämnden får då besluta att vårdnadshavaren eller föräldern ska uppmanas att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov.

Ett beslut om att en vårdnadshavare eller förälder ska uppmanas att lämna prov får fattas oavsett om vårdnadshavaren eller föräldern samtycker till det. Provet kan avse såväl kontroll av om vårdnadshavaren eller föräldern är påverkad vid provtagningstillfället som kontroll av om vårdnadshavaren eller föräldern tidigare har brukat någon av de substanser som räknas upp i.

Resultatet av provtagningen blir en del i socialnämndens underlag inför bedömningen av hur umgänget bör utformas. Vad resultatet av provtagningen ska leda till och vilka konsekvenser det ska få för umgänget måste avgöras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Samma sak gäller om vårdnadshavaren eller föräldern vägrar att lämna prov.

Omplacering

Det kan finnas många skäl till en omplacering. Ibland är det beteendeproblem hos barnet som är orsaken andra gånger kan det finnas skäl att omvärdera hemmets eller boendets möjligheter att ge barnet den vård som det behöver när en placering utvecklas i en ej önskvärd riktning. Den unge eller vårdnadshavaren kan vidare ha begärt och fått gehör för en

omplacering. Eller att förhållandena i ett familjehem kan ha förändrats.

En omplacering kan innebära en flytt till annan utförare, t.ex. ett nytt familjehem, men det kan också innebära ett byte av vårdform eller återgång till hemmet.

När ett barn eller ung person i familjehem, stödboende eller HVB behöver omplaceras ska beslut om att inleda ny utredning fattas enligt 11 kap 1 § SoL, omplacering och grunderna till denna är en händelse av vikt som behöver utredas noggrant, för att säkerställa att barnet ges vård utifrån behov och med god kvalitet.

Utreseförbud och tillfälligt utreseförbud, LVU

Utreseförbud samt tillfälligt utreseförbud regleras i LVU-lagstiftningen, syftet med förbudet är att skydda barn (0-18 år) som riskerar att föras utomlands för att ingå barnäktenskap, äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas.

Utreseförbud och tillfälligt utreseförbud kan aktualiseras även om kriterierna för LVU inte är uppfyllda. Barnet ska oavsett egen inställning till resan, kunna förbjudas att lämna landet om det finns en påtaglig risk för att utsättas för barnäktenskap.

Ansökan om utreseförbud görs av nämnden till Förvaltningsrätten i Växjö,

Tillfälligt utreseförbud får fattas av nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat. Beslutet skall anmälas vid nämndens nästkommande sammanträde.

Vid beslut om utreseförbud kan nya pass ej utfärdas på barnet och redan utfärdade pass kan återkallas. Det är polisen och polisens passexpedition där passinnehavaren är folkbokförd som ansvarar för återkallning av pass.

Beslut om tillfälligt utreseförbud samt dom om utreseförbud ska inte gälla längre än nödvändigt. Vid dom ska det prövas var sjätte månad om utreseförbudet kan upphöra.

Socialnämnden får för en viss resa fatta beslut om undantag från ett utresebeslut om det kan göras utan risk för äktenskap, äktenskapsliknande förbindelser eller könsstympning.

Bestämmelsen kan bli aktuellt om den unge är placerad i familjehem och familjehemmet ex. ska åka på semesterresa.

Förvaltningslagens bestämmelser om utredning, partsinsyn, kommunikation m.m. blir tillämpliga vid ansökan om utreseförbud. Parterna ska också underrättas om hur de kan överklaga beslutet om det gått dem emot.

Se vidare i nämndens kvalitetsledningssystem gällande rutin om utreseförbud och tillfälligt utreseförbud.

Vårdnadshavarens ställning vid SoL- respektive LVU-vård

I föräldrabalkens 6 kap. 11 § framgår det att vårdnadshavare har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter, samt att de med barnets stigande ålder och utveckling ska ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål.

Vårdnadshavare är alltså juridiskt ansvariga för barnets person och att det får sina behov tillgodosedda. Detta ansvar kvarstår hos föräldern, till viss del uttunnad i takt med barnets stigande ålder och mognad, till dess att barnet blir 18 år.

Även vid vård enligt LVU kvarstår vårdnadshavares juridiska ansvar, men under de begränsningar som krävs för att vården ska kunna genomföras. Här har nämnden inträtt vid sidan av vårdnadshavare eller i deras ställe. Detta innebär att nämnden i frågor som rör t.ex. medicinsk vård eller behandling således har samma skyldigheter och rättigheter som en vårdnadshavare normalt har.

Föräldrar som inte är vårdnadshavare har ingen formell rätt att påverka vården.

Vid frivillig placering bygger vården på samtycke från vårdnadshavare, men det betyder inte att en vårdnadshavare ska avgöra alla frågor som uppkommer kring det placerade barnet. Konkreta frågor som rör den dagliga omsorgen så som frågor kring mat, kläder, sovtider och fritid måste kunna hänskjutas till vårdgivare. Medan frågor av större dignitet behöver tas i samråd.

Rent konkret betyder detta att ett familjehem eller annan vårdgivare kan behöva rådfråga med socialtjänsten i vissa frågor. Men också att vårdnadshavare ska involveras i frågor som rör t.ex. vård, skolgång och utlandsresor.

Den omständighet att ett barn vårdas med stöd av LVU innebär inte heller att all bestämmanderätt kan fråntas vårdnadshavare, socialnämnden har tvärtom en skyldighet att i största möjliga utsträckning göra dem delaktiga i frågor som rör vården. Vid motsättningar om barnets bästa kan dock socialtjänstens fokusera på barnet behov utan kompromisslösningar med vårdnadshavaren

Att trygga barns ekonomiska medel vid placering

Vid beslut om vård utanför hemmet har vårdnadshavare fortsatt ansvar för sitt barns tillgångar då vårdbeslutet inte påverkar förmyndarskapet.

Har barnet tillgångar som överstiger åtta prisbasbelopp och dessa sedan tidigare inte är under särskild överförmyndarkontroll, ärver fast egendom eller en summa över ett prisbasbelopp ska tillgångarna dock anmälas till överförmyndarnämnden. Det kan då bli tal om att utse god man till barnet eller att spärra barnets tillgångar genom s.k. överförmyndarkontroll.

Likaså kan det finnas anledning att säkra t.ex. barnpension, efterlevandestöd samt försäkringspengar om bedömningen görs att vårdnadshavare inte kan ta ansvar för barnets tillgångar på ett betryggande sätt.

Övervägande av vården enligt SoL och 2 § LVU

Socialnämnden är skyldig att minst en gång var sjätte månad överväga om vård i ett annat hem som ges med stöd av SoL eller 2 § LVU fortfarande behövs. Även privatplaceringar omfattas av denna skyldighet.

Det är den kontinuerliga uppföljningen av vården som ska ligga till grund för övervägandet. Övervägandet ska vara framåtsyftande och resonemang kring barnets utveckling och vårdens fortsatta inriktning ska framgå i övervägandet.

Det är inom sex månader från det att vård utanför hemmet först verkställdes som övervägandet ska göras. Har vård inletts med ett omedelbart omhändertagande räknas tiden från verkställigheten av det omedelbara omhändertagandet.

Ett övervägande är inget formellt beslut utan är att betrakta som information till socialnämnden från ansvariga tjänstemän inom förvaltningen. Ett övervägande är inte överklagningsbart. Även om ett övervägande inte är ett beslut i sig kan informationen i övervägandet leda till bedömningen att placeringen bör prövas i sak. Ansvarig socialsekreterare inleder då en nu utredning enligt 11 kap 1 § SoL.

När den placerade fyller 18 år övergår övervägandet till att kallas rapport om placerat barn men ska i övrigt följa samma rutiner och delegationsordning som förfarandet med överväganden.

Omprövning av vården, 3 § LVU

Har barnet eller den unge beretts vård med stöd av 3 § LVU ska socialnämnden inom sex månader från dagen för verkställighet av vårdbeslutet pröva frågan om de omständigheter som gjorde att vården var nödvändig fortfarande föreligger och om vården även fortsättningsvis behöver ges med stöd av LVU. Det är den unges behandlingsbehov som ska bestämma hur länge vården ska bestå. Fråga ska därefter prövas fortlöpande var sjätte månad.

Omprövning är en formell prövning och ett beslut ska fattas. Förvaltningslagens bestämmelser om utredning, partsinsyn, kommunikation m.m. blir tillämpliga och parterna ska också underrättas om hur de kan överklaga beslutet om det gått dem emot.

Om barnet vårdas med stöd av 2 och 3 §§ LVU ska vården både övervägas och omprövas.

Överväga vårdnadsöverflytt

När barnet har varit placerat i samma familjehem under två år från det att beslutet verkställdes, ska socialnämnden särskilt överväga om det finns skäl för ansökan om överflytt av vårdnaden enligt 6 kap. 8 § FB. Detta gäller oavsett om vården bedrivs med stöd av SoL eller LVU. Därefter ska en årlig prövning ske. Ansökan om överflytt av vårdnaden kan även göras innan barnet varit placerat två år i samma familjehem.

I samband med en placering bör så väl föräldrarna som familjehemmet informeras om den skyldighet som socialnämnden har att pröva frågan om vårdnaden först efter två år och därefter årligen.

Vid övervägande om vårdnadsöverflytt ska barnets inställning väga tungt. Likaså kan en fråga om överflytt av vårdnaden inte bli aktuell om familjehemmet inte önskar en sådan överflytt. En överflytt av vårdnaden bör inte heller ske från en förälder som så långt det är möjligt hållit en god kontakt med barnet under placeringstiden.

Beslut att väcka talan om vårdnadsöverflytt

Skulle det vid övervägande om vårdnadsöverflytt visa sig att det finns anledning att ansöka om en sådan förändring ska en ny utredning inledas. Utredning kan även inledas utan att socialnämnden samtidigt överväger vården.

För vidare information om vad en utredning gällande vårdnadsöverflytt ska innehålla – se rutiner i socialnämndens kvalitetsledningssystem samt allmänna råd från Myndigheten för

familjerätt och föräldraskapsstöd (HSLF-FS 2017:47).

Beslut om att väcka talan om vårdnadsöverflytt kan endast fattas av socialnämnden och omfattas av Förvaltningslagens bestämmelser om partsinsyn och kommunikering. Talan väcks i domstol – Tingsrätten i Kalmar, genom att stämningsansökan lämnas tillsammans med beslut och beslutsunderlag. För att stämningsansökan ska registreras ska socialnämnden även betala ansökningsavgift. Detta görs via e-tjänst på domstol.se och administreras av barnets socialsekreterare i barnets personakt.

Adoption vid familjehemsplacering

Utöver vårdnadsöverflytt vid placering finns det även möjlighet för familjehemsföräldrar att i tingsrätt ansöka om adoption av ett placerat barn.

Om familjehemsföräldrar ansöker om att få adoptera ett barn som är placerat hos dem ger domstolen i uppdrag till socialnämnden i den kommun där barnet har sin hemvist att utse någon att genomföra en adoptionsutredning – i regel en tjänsteman inom socialtjänsten.

Överflyttning av placeringsärende till annan kommun

Ett placeringsärende ska flyttas över till annan kommun om den som berörs av ärendet har starkast anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt.

Är det socialnämndens bedömning att ett placeringsärende ska tas över av en annan kommun ska beslut och skriftlig begäran avseende detta tillsändas berörd kommun. Den kommun som tillskrivs ska skriftligen och utan dröjsmål meddela sin inställning till innehållet i begäran. Likaså ska socialnämnden utan dröjsmål meddela sin inställning i begäran som skickas till Mönsterås kommun.

Vid fråga om överflytt av ärende till annan kommun behöver hänsyn tas till så väl vårdnadshavares som det placerade barnets inställning till en sådan överflytt. Inställning och anförda skäl från parterna (vårdnadshavare och barn över 15 år) ska vidare framgå i den begäran som leder fram till beslut om överflytt av ärenden.

Om kommuner inte kommer överens eller om kommun inte svarar på förfrågan om överflyttning inom en månad, får ansöka om överflyttning lämnas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) för beslut. Beslut om överflyttning är överklagningsbart till förvaltningsrätten.

I Vårdens upphörande

Inför att vården ska avslutas är socialnämnden skyldig att noga förbereda barnets återförening med den eller dem som har vårdnaden om barnet eller flytt till eget boende. Barnet eller den unge har rätt att få relevant information och ska ges möjlighet att framföra sina åsikter.

Genomförandeplanen för insatsen ska i god tid innan vården upphör kompletteras med uppgifter om hur barnet eller den unge ska förberedas för tiden efter att placeringen i familjehem, stödboende eller HVB har avslutats. För att kunna utreda behov och förutsättningar inför vårdens upphörande ska därför en ny utredning inledas i god tid innan planerat avslut.

Begäran om att vården ska upphöra

Vård med stöd av socialtjänstlagen bygger på frivillighet. Vid en frivillig placering ska vården upphöra om vårdnadshavaren eller barn som fyllt 15 år, begär det. Om nämnden bedömer

att det finns en påtaglig risk för att barnets eller den unges hälsa eller utveckling skadas om barnet flyttar hem igen kan det bli aktuellt att överväga om det finns förutsättningar för ett omedelbart omhändertagande eller ansökan om vård enligt LVU.

Vid begäran om vårdens upphörande i ärenden där vården bedrivs med stöd av LVU ska möjligheterna till vårdens upphörande utredas innan nämnden fattar beslut i frågan. Aktuella förhållanden i det biologiska hemmet måste utredas noggrant genom bl.a. hembesök. Vid beslut om fortsatt vård har parterna i ärendet möjlighet att överklaga beslutet till förvaltningsrätten.

När det gäller placeringar med stöd av LVU kan förvaltningsrätten på ansökan av socialnämnden för viss tid eller tills vidare besluta om flyttningsförbud. Nämnden kan också under vissa förutsättningar besluta om tillfälligt flyttningsförbud, Läs mer på sidan 29

Även vid begäran om upphörande av vård vid frivilliga placeringar bör utredning inledas vid vårdens upphörande för att utreda barnets men också föräldrarnas behov av stöd vid en hemflytt.

Beslut om vårdens upphörande och vård efter 18 år, SoL

Beslut om vårdens upphörande fattas senast när barnet fyller 18 år, eller dessförinnan om målen med vården är uppfyllda.

Om det finns behov och den unge samtycker till placering efter artonårsdagen, kan vården fortsätta även efter fyllda 18 år. Inför att ett placerat barn blir 18 år ska ny utredning inledas för att utreda behov av stöd utifrån förhållandet att barnet nu är myndigt, därefter avslutas det gamla vårdbeslutet och nytt beslut om vård utanför hemmet efter 18 år beslutas.

Beslut om vårdens upphörande, LVU

När vård enligt LVU inte längre behövs ska den avslutas. Men beslut om vårdens upphörande får inte fattas förrän de omständigheter som ledde till vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Vård enligt 2 § LVU upphör dock alltid när den unge fyller 18 år.

Vård som har beslutats med stöd av 3 § LVU ska upphöra senast när den unge fyller 21 år. Om vårdnadshavaren begär att vården ska upphöra gäller vad som sagts ovan under rubriken begäran om att vården ska upphöra.

Drogtest av vårdnadshavare inför prövning om vård enligt 2 § LVU ska upphöra

Har den unge beretts vård med stöd av 2 § ska socialnämnden inför prövning om vården ska upphöra, om det finns anledning till det, kontrollera om en vårdnadshavare är eller har varit påverkad av narkotika, alkoholhaltiga drycker, andra berusningsmedel, sådant medel som avses i 1 § lagen (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel eller sådan vara som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor.

Socialnämnden får då besluta att vårdnadshavaren ska uppmanas att lämna blod-, urin-, utandnings-, saliv-, svett- eller hårprov.

Vad resultatet av provtagningen ska leda till och vilka konsekvenser det ska få för prövningen måste avgöras utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Samma sak gäller om vårdnadshavaren vägrar att lämna prov.

Flyttningsförbud och tillfälligt flyttningsförbud, LVU

Vid så väl begäran om vårdens upphörande vid frivilliga placeringar i familjehem som vid prövning av vårdens upphörande vid LVU-vård i samma vårdform, är det obligatoriskt att särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud enligt 24 § LVU.

Förutsättningen för flyttningsförbud är att det föreligger en påtaglig risk för att barnets hälsa eller utveckling skadas om barnet skiljs från familjehemmet, flyttningsförbud kan även gälla privatplaceringar. Enbart en övergående störning eller annan tillfällig olägenhet är inte tillräckliga skäl för att meddela ett förbud. Samma bedömning av risken för skada ska göras som vid beredande av vård enligt LVU. Det ska föreligga konkreta omständigheter som talar för en påtaglig risk för att barnet kan ta skada.

Grunden för flyttningsförbudet är att själva flyttningen av barnet är skadlig. Hemförhållandena hos vårdnadshavaren kan i sig vara utan anmärkning.

Socialnämndens beslut att ansöka eller inte ansöka om flyttningsförbud kan inte överklagas.

Ett flyttningsförbud ger socialtjänsten möjlighet att förbereda barnets hemflyttning så att den kan ske så skonsamt som möjligt. Kan det redan från början förutses hur länge flyttningsförbudet ska gälla bör förbudet tidsbegränsas. Annars bör flyttningsförbudet gälla tills vidare. Även om flyttningsförbudet i princip är en tillfällig åtgärd finns ingen tidsgräns för hur länge det får pågå. Flyttningsförbud kan beslutas till dess barnet fyller 18 år.

Några av de omständigheter som ska beaktas vid beslut om flyttningsförbud är barnets ålder, utvecklingsgrad, egenskaper och känslöbindningar. Vidare måste den tid som barnet har vårdats på annan plats än hos föräldrarna beaktas, liksom de levnadsförhållanden barnet befinner sig i och de som barnet kommer till. Vårdnadshavarens kontakter med barnet under den tid som de varit åtskilda bör också kunna vägas in.

Barnets egen vilja är en viktig faktor vid bedömningen av om det finns ett behov av att meddela flyttningsförbud. Det är därför viktigt att socialnämnden utreder barnets uppfattning. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets mognad.

Enligt 26 § LVU ska socialnämnden minst en gång var tredje månad överväga om ett flyttningsförbud fortfarande behövs. Fristen för det första övervägandet ska räknas från den dag då domstolen beslutade om flyttningsförbud. Under tiden för flyttningsförbudet förutsätts

nämnden vidta åtgärder för att förbudet ska kunna hävas. Det är socialnämndens uppgift att se till att förbudet inte gäller under längre tid än som är nödvändigt med hänsyn till omständigheterna. Så snart det inte finns något behov av åtgärden ska socialnämnden besluta att den ska upphöra.

När vårdnadshavaren eller barnet, om hen fyllt 15 år, begär att ett flyttningsförbud som gäller tills vidare ska upphöra, ska socialnämnden pröva frågan. Detta beslut kan överklagas.

Socialnämnden får besluta om tillfälligt flyttningsförbud, om det är sannolikt att ett flyttningsförbud behövs, och förvaltningsrättens beslut om flyttningsförbud inte kan avvaktas med hänsyn till risken för barnets hälsa eller utveckling. Flyttningsförbud kan bland annat fattas för att säkerställa att familjehemsvård inte avbryts innan fråga om vårdnadsöverflyttning har prövats. När socialnämnden har ansökt om flyttningsförbud får även förvaltningsrätten besluta om ett tillfälligt flyttningsförbud.

Uppföljning när placering upphör

När vård upphör enligt 21 § LVU ska socialnämnden följa upp situationen för den som är under 18 år. Om den unge ska återförenas med vårdnadshavare när vården upphör, men återföreningen behöver förberedas, ska socialnämnden följa upp den unges situation först när återföreningen har skett.

Uppföljningsskyldigheten gäller alla barn som vårdats med stöd av LVU oavsett grund och placeringsform.

Socialnämnden får också, enligt 11 kap. 4 b § SoL, besluta om uppföljning av ett barns situation efter det att en placering i ett familjehem eller i ett hem för vård eller boende (HVB) enligt SoL har upphört.

J Kvalitets- och utvecklingsarbete

Egenkontroll och brukarmedverkan

Socialtjänstens insatser ska enligt 3 kap. 3 § SoL vara av god kvalitet. För att uppnå god kvalitet ska insatser bland annat ges i enlighet med de mål och övriga bestämmelser som anges i lag och föreskrifter som reglerar socialnämndens familjehemsvård. Insatser ska vidare ges på ett sådant sätt att den enskildes behov av stöd och hjälp tillgodoses och syftet med insatsen eller verksamheten uppnås.

För att utvärdera och kvalitetssäkra verksamheten ska det kontinuerligt göras egenkontroller utifrån anvisningarna i SOSFS 2012:11. Vilket innebär att socialnämnden ska följa upp hur ofta och hur många socialsekreterare som besökt och haft samtal med placerade barn, orsaker till sammanbrott i placeringar och familjehemmens erfarenheter av nämndens arbete med familjehemsvård. Rutiner för egenkontroller återfinns i nämndens kvalitetsledningssystem.

Utöver detta görs brukarundersökningar, bland annat genom deltagande i SKR:s brukarundersökning för placerade barn och unga.

Eventuella åtgärder för att säkerställa kvalitén i verksamheten ska vidtas utifrån resultat av egenkontroller och brukarundersökningar. Utfall och eventuella åtgärder ska redovisas i socialnämndens års- och kvalitetsberättelse.

Avvikelse och Lex Sarah

En avvikelse uppstår när en verksamhet inte når upp till de krav och mål som gäller för verksamheten utifrån gällande lagar och föreskrifter. I alla verksamheter inträffar händelser som kan innebära att verksamheten i något avseende brister när det gäller kraven på kvalitet.

Information om att missförhållanden kan förekomma i ett familjehem, stödboende eller HVB kan komma direkt från barnet eller den unge, exempelvis i samband med den regelbundna uppföljningen. Information kan också komma från barnets eller den unges omgivning till

exempel föräldrar eller skolpersonal. Socialsekreteraren kan också göra egna iakttagelser, som ger upphov till oro för barnets eller den unges situation i hemmet eller boendet.

Det kan vara svårt att värdera uppgifter som tyder på missförhållanden och bedöma vilket tillvägagångssätt som är mest lämpligt utifrån barnets bästa. Det är viktigt att göra bedömningar och agera utifrån att varje barn eller ung person och situation är unik.

När en avvikelse uppstår är det av största vikt att denna uppmärksammas och hanteras enligt socialnämndens rutiner för avvikelsehantering. Detta för att den enskildes rättssäkerhet och rätt till insatser av god kvalitet ska säkerställas, men även för att ytterligare avvikelser ska kunna avväjas och kvaliteten på verksamheten förbättras.

Inträffar det händelser som är att bedöma som personuppgiftsincidenter enligt dataskyddsförordningen, eller missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden enligt Lex Sarah ska dessa händelser även hanteras enligt socialnämndens rutiner för Lex Sarah-anmälan respektive personuppgiftsincidenter.

Samtliga rutiner återfinns i socialnämndens kvalitetsledningssystem.

Revidering av riktlinjen

Revidering av riktlinjerna ovan görs vid behov utifrån ändringar i lagar, allmänna råd och riktlinjer.